

UWAGI ANALITYCZNE

GOSPODARSTWA DOMOWE

Wyniki spisu 2002 r. wykazały, że w województwie małopolskim liczba gospodarstw domowych wyniosła 1040,8 tys. co stanowiło 7,8% ogółu gospodarstw w kraju. W porównaniu ze spisem z 1988 r. liczba ta wzrosła o 130,2 tys. W miastach odnotowano 602,1 tys. gospodarstw domowych co stanowiło 57,9% ogólnej liczby (1,1 punktu procentowego więcej niż w 1988 r.). Na wsi liczba gospodarstw wyniosła 438,7 tys., czyli 42,1% ogółu gospodarstw. Po spisie w 1988 r. Małopolska była na szóstym miejscu w kraju co do ilości gospodarstw. Według danych z maja 2002 r. województwo małopolskie zajmowało piąte miejsce po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, dolnośląskim.

Tabl. I. Gospodarstwa domowe i ludność w latach 1988 i 2002.

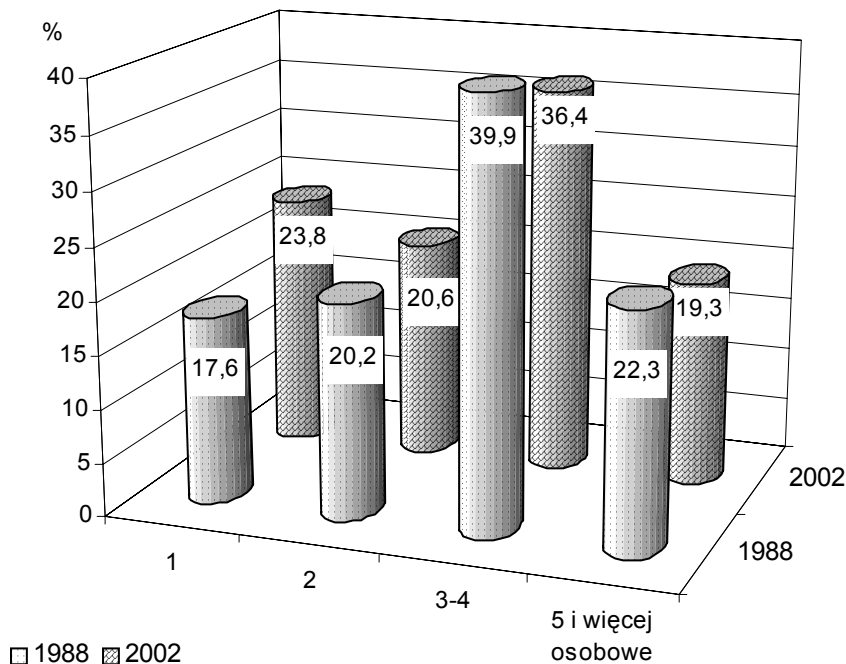
Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe		Ludność w gospodarstwach domowych		Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	
	1988	2002	1988	2002	1988	2002
	w tysiącach		w tysiącach			
Ogółem	910,7	1040,8	3011,4	3185,5	3,31	3,06
Miasta	517,2	602,1	1518,0	1586,0	2,93	2,63
Wieś	393,4	438,7	1493,3	1599,5	3,80	3,65

WIELKOŚĆ GOSPODARSTW DOMOWYCH

W 2002 r. w Małopolsce gospodarstwa domowe tworzyło 3185,5 tys. osób. W miastach liczba osób tworzących gospodarstwa domowe wynosiła 1586,0 tys., a na wsi – 1599,5 tys. W porównaniu z danymi ze spisu z grudnia 1988 r. nastąpił wzrost ogólnej liczby ludności w gospodarstwach o 174,2 tys., czyli o 5,8%. Przeciętna liczba osób w gospodarstwach domowych wynosiła 3,06, podczas gdy w 1988 r. – 3,31. Spadek średniej liczby osób zanotowano zarówno w miastach, jak i na wsi. Gospodarstwa domowe województwa małopolskiego charakteryzują się największą liczebnością w kraju po województwie podkarpackim i wielkopolskim. Według powiatów największa przeciętna liczba osób w gospodarstwie wystąpiła w powiecie limanowskim (4,03 osoby), a najmniejsza w mieście Kraków (2,37 osoby). Według danych spisu z 2002 r. w Małopolsce było 461,6 tys. gospodarstw jedno- i dwuosobowych (44,4% ogółu), gospodarstw trzy- i czteroosobowych – 378,6 tys. (36,4%), natomiast pięcio- i więcej osobowych – 200,5 tys. (19,3%).

W latach 1988–2002 nastąpił wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych (o 86,9 tys.) i dwuosobowych (o 30,7 tys.). Dotyczyło to szczególnie gospodarstw domowych zamieszkujących małopolskie miasta. Tutaj udział gospodarstw jednoosobowych zwiększył się o 8,5 punktu procentowego, natomiast gospodarstw dwuosobowych – o 0,8 punktu procentowego. Tendencję spadkową wykazały gospodarstwa trzy- i więcej osobowe. W miastach odsetek gospodarstw o liczbie osób 3 i 4 zmniejszył się o 6,5 punktu procentowego, a gospodarstw pięć i więcej osobowych – o 2,8 punktu procentowego. Na wsi można zauważyć wzrost liczby gospodarstw jednoosobowych (o 2,7 punktu procentowego) oraz trzy- i czteroosobowych (o 0,4 punktu procentowego), natomiast spadek – dwuosobowych (o 0,2 punktu procentowego) oraz pięcio- i więcej osobowych (o 2,8 punktu procentowego).

Struktura gospodarstw domowych według liczby osób w latach 1988 i 2002

Największy odsetek gospodarstw jedno- i dwuosobowych zanotowano w Krakowie (59,3%), Tarnowie (49,1%), powiecie miechowskim (47,6%) i chrzanowskim (46,4%). W porównaniu z 1988 r. zmniejszył się odsetek gospodarstw jedno- i dwuosobowych w powiatach bocheńskim (o 0,7 punktu procentowego) i brzeskim (o 1,2 punktu procentowego). W pozostałych powiatach liczba gospodarstw wzrosła, szczególnie dotyczy to miasta Krakowa, gdzie udział gospodarstw jedno- i dwuosobowych zwiększył się o 12,5 punktu procentowego.

W 2002 r. gospodarstwa domowe o liczbie osób 5 i więcej dominowały w powiatach limanowskim (39,0%), nowosądeckim (36,6%), tarnowskim (34,8%) oraz myślenickim (32,8%), podobnie jak to miało miejsce w 1988 r. Obserwując zmiany jakie zaszły w ciągu tych 14 lat można zauważyć, iż prawie we wszystkich powiatach województwa małopolskiego odsetek gospodarstw pięcio- i więcej osobowych maleje. Jedynie powiaty bocheński i brzeski odnotowały wzrost (o ponad 1 punkt procentowy). Największy spadek dotyczył powiatów: krakowskiego (o 5,7 punktu procentowego) i nowosądeckiego (o 4,9 punktu procentowego).

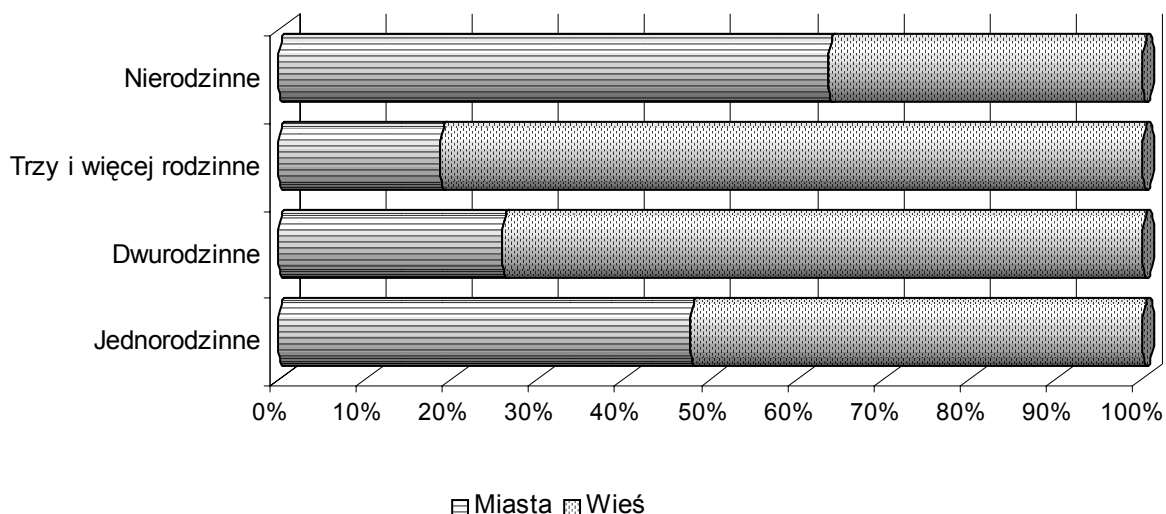
SKŁAD RODZINNY GOSPODARSTW DOMOWYCH

W 2002 r. liczba gospodarstw nierodzinnych wyniosła 264,8 tys., czyli 25,4% ogółu gospodarstw. Wśród tej grupy przeważały gospodarstwa jednoosobowe (247,3 tys., tj. 93,4%).

Liczba gospodarstw domowych, które tworzyły przynajmniej jedną rodzinę wyniosła 776,0 tys., co stanowiło 74,6% ogółu gospodarstw. Były to głównie gospodarstwa jednorodzinne (91,0%). Znacznie niższy udział stanowiły gospodarstwa dwurodzinne (8,4%) oraz trzy- i więcej rodzinne (0,5%). Przeciętnie w gospodarstwach tworzących rodziny zamieszkiwało około 4 osób.

W miastach najczęściej spotykanym modelem gospodarstwa były gospodarstwa jednoosobowe (29,2%) i dwuosobowe (23,1%). Inaczej sytuacja wyglądała na terenach wiejskich. Tutaj dominowały gospodarstwa czterosobowe (19,4%).

Struktura gospodarstw domowych według składu rodzinnego w 2002 r.

Na terenie miast spisano 415,2 tys. gospodarstw rodzinnych, czyli 68,9% ogółu. W porównaniu z obszarem wiejskim wskaźnik ten był niższy o 13,4 punktu procentowego, gdzie odsetek gospodarstw tworzących rodziny był równy 82,3%. Odwrotna relacja wystąpiła w przypadku gospodarstw nierodzinnych, których udział wynoszący 31,1% przeważał na terenie miast w stosunku do udziału obliczonego dla obszaru wiejskiego (17,7%).

GOSPODARSTWA DOMOWE WEDŁUG CECH GŁOWY GOSPODARSTWA

Wyniki spisu z 2002 r. wykazały, że w Małopolsce w ponad sześćdziesięciu gospodarstwach na sto głów gospodarstwa był mężczyzna. W miastach odsetek ten wyniósł 56,1%, a na wsi – 66,8%. Biorąc pod uwagę wiek głowy można zauważyć, że najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa, na czele których stała osoba w wieku 45–49 lat (124,8 tys. gospodarstw, tj. 12,0%).

RODZINY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Na podstawie wyników NSP w 2002 r. ustalono, że wśród 776,0 tys. gospodarstw domowych rodzinnych było 849,8 tys. rodzin, w skład których wchodziło 2899,7 tys. osób, tj. 91,0% ludności gospodarstw domowych. Ponad połowa z wyodrębnionych rodzin zamieszkiwała w miastach (51,6%).

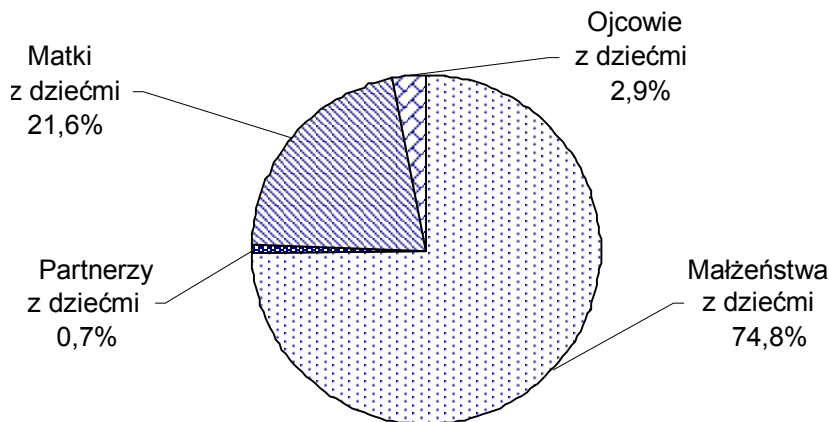
Udział rodzin województwa małopolskiego stanowił 8,1% liczby rodzin w Polsce (czwarta lokata po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim).

W gospodarstwach domowych jednorodzinnych najczęściej nie było osób spoza rodziny – 89,6% przypadków, a w 8,0% gospodarstw była osoba spokrewniona przynajmniej z jednym członkiem rodziny. W gospodarstwach domowych dwurodzinnych było 15,4% wszystkich rodzin, aż 15,1% rodzin było spokrewnionych w linii prostej, tzn., że jedną rodzinę tworzyli rodzice z dziećmi lub bez dzieci, albo samotny rodzic z dziećmi, drugą – dziecko wraz z członkami własnej rodziny. W 1,5% przypadków w gospodarstwach domowych znajdowało się trzy i więcej rodzin.

Z ogólnej liczby rodzin w Małopolsce 178,9 tys. (21,1%) stanowiły rodziny bez dzieci, a 670,9 tys. (78,9%) były to rodziny z dziećmi.

Dominującym typem rodziny były małżeństwa z dziećmi – 501,9 tys., które stanowiły 59,1% wszystkich rodzin. Odsetek małżeństw z dziećmi był wyższy na wsi niż w miastach i wyniósł odpowiednio: 64,2% i 54,2%. Wśród ogółu małżeństw odnotowano 174,8 tys. (25,8%) małżeństw bez dzieci. Były one drugim pod względem liczebności typem rodziny (20,6% wszystkich rodzin w województwie). Udział małżeństw bez dzieci w ogólnej liczbie małżeństw wyniósł 29,0% w miastach, a na wsi – 22,7%.

Struktura rodzin z dziećmi według typu rodziny w 2002 r.

Głównym typem rodziny we wszystkich powiatach województwa małopolskiego było małżeństwo. W powiatach ziemskich odsetek tych rodzin zawierał się w przedziale od 80,4% ogółu rodzin w powiecie nowotarskim do 83,8% w powiecie olkuskim. Jedynie w powiecie tatrzańskim i wielickim wskaźnik ten kształtował się poniżej 80%. W powiatach grodzkich analizowany wskaźnik był znacznie niższy i nie przekroczył 78,0%.

Po raz pierwszy w spisie 2002 r., obok dotychczasowych czterech typów rodzin (małżeństwa bez dzieci, małżeństwa z dziećmi, samotne matki z dziećmi i samotni ojcowie z dziećmi), uwzględniono dwa nowe: partnerzy bez dzieci i partnerzy z dziećmi. W województwie małopolskim spisano 8,7 tys. związków partnerskich, co stanowiło 1,0% ogólnej liczby rodzin. Większość (77,4%) z nich mieszkało w miastach; ponad połowa (52,4%) posiadała dzieci.

Najwyższy wskaźnik związków partnerskich odnotowano w powiecie m. Kraków – 2,1% ogółu rodzin (0,5% rodzin województwa), na drugim miejscu ulokował się powiat tatrzański – 1,5% oraz chrzanowski – 1,3%. Najmniej rodzin partnerskich mieszkało w powiatach: brzeskim, dąbrowskim, tarnowskim i limanowskim (0,3% ogółu rodzin).

Ostatni spis wykazał, że w Małopolsce było 164,5 tys. rodzin niepełnych. Udział matek z dziećmi w strukturze rodzin wyniósł 17,0%, a ojców – 2,3% ogółu rodzin.

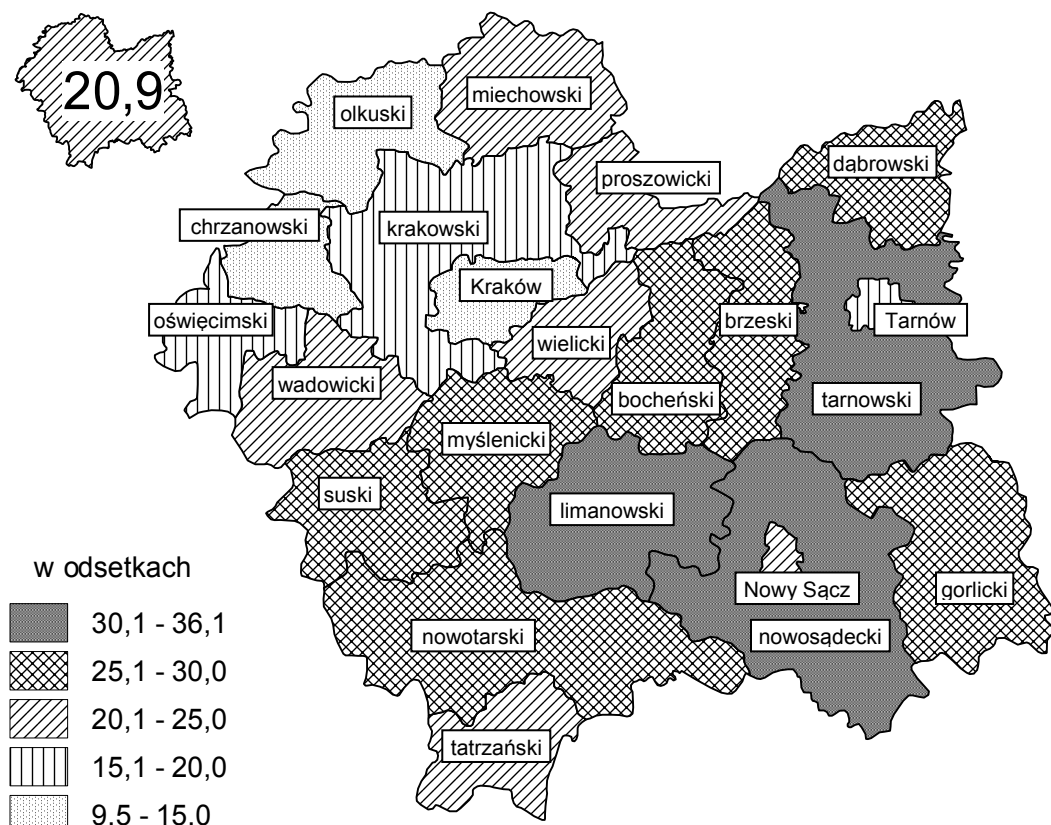
Tabl. II. Rodziny według typów w 2002 r.

Typ rodziny	Ogółem	Miasta	Wieś	Ogółem	Miasta	Wieś
	w tysiącach			w odsetkach		
Ogółem	849,8	438,3	411,6	100,0	100,0	100,0
Małżeństwa bez dzieci..	174,8	97,1	77,7	20,6	22,2	18,9
Małżeństwa z dziećmi ..	501,9	237,6	264,2	59,1	54,2	64,2
Partnerzy bez dzieci	4,2	3,5	0,7	0,5	0,8	0,2
Partnerzy z dziećmi	4,6	3,3	1,3	0,5	0,8	0,3
Matki z dziećmi	144,8	85,5	59,3	17,0	19,5	14,4
Ojcowie z dziećmi	19,7	11,3	8,3	2,3	2,6	2,0

W 2002 r. liczba rodzin z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu wyniosła 508,1 tys. i stanowiła 59,8% wszystkich rodzin w województwie. Spośród wszystkich typów rodzin utrzymujących dzieci najliczniejszą grupą były małżeństwa – 82,0%. Rodziny partnerów (4,1 tys.) stanowiły 0,8% ogółu rodzin z dziećmi na utrzymaniu, z czego większość (72,1%) zamieszkiwała w miastach. Największą liczbę rodzin partnerów z dziećmi spisano w województwach śląskim i dolnośląskim (powyżej 12 tys.). Najwyższy odsetek rodzin partnerów z dziećmi na utrzymaniu odnotowano w województwie zachodniopomorskim – 3,5% oraz lubuskim – 3,2%, najmniejszy w województwie podkarpackim – 0,6%.

W rodzinach wyłonionych spośród osób wchodzących w skład gospodarstw domowych spisano 1277,1 tys. dzieci (w miastach – 572,7 tys., na wsi – 704,4 tys.). W rodzinach było 959,4 tys. dzieci w wieku do 24 lat na utrzymaniu, z tego 427,0 tys. w miastach i 532,4 tys. na wsi. Przeciętna liczba dzieci na utrzymaniu wyniosła 1,89. Największa liczba dzieci w wieku 0–24 lat pozostających na utrzymaniu (817,3 tys.) przebywała w rodzinach typu małżeństwo z dziećmi. Stanowiły one 85,2% ogółu dzieci pozostających na utrzymaniu (w miastach 79,6%, na wsi 89,6%). Drugim pod względem liczby dzieci typem rodziny były samotne matki. Przebywało w nich 12,7% dzieci w wieku 0–24 lat pozostających na utrzymaniu. W rodzinach samotnych ojców pozostawało 1,3% dzieci, a w rodzinach partnerów – 0,8%.

Udział rodzin z trojgiem i więcej dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w ogólnej liczbie rodzin utrzymujących dzieci do lat 24 w 2002 r.

Wśród rodzin z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu 43,4% stanowiły rodziny z jednym dzieckiem, z dwojgiem dzieci – 35,8%, z trojgiem dzieci – 13,9%, a z czworgiem lub większą liczbą dzieci – 7,0%. Struktura rodzin według liczby dzieci różniła się w zależności od typu rodziny. W rodzinach typu małżeństwo z dziećmi przeważały (61,0%) posiadające więcej niż 1 dziecko na utrzymaniu. We wszystkich innych typach rodzin dominowały rodziny utrzymujące jedno dziecko. Rodziny mieszkające w miastach miały przeciętnie mniej dzieci na utrzymaniu (1,68) w porównaniu z mieszkającymi na wsi (2,09). W rodzinach niepełnych troje lub więcej dzieci miało na utrzymaniu 10,2% ogółu rodzin. Co trzecia rodzina pełna na wsi miała na utrzymaniu troje lub większą liczbę dzieci.

Tabl. III. Rodziny z dziećmi w gospodarstwach domowych według typów rodzin oraz liczby dzieci do lat 24 pozostających na utrzymaniu w 2002 r.

Typ rodziny	Rodziny z dziećmi	Rodziny bez dzieci do lat 24 na utrzymaniu	Rodziny z dziećmi do lat 24 pozostającymi na utrzymaniu według liczby dzieci					Przeciętna liczba dzieci do lat 24 na utrzymaniu
			razem	1	2	3	4 i więcej	
			w tysiącach		w odsetkach			
Ogółem	670,9	162,8	508,1	43,4	35,8	13,9	7,0	1,89
Małżeństwa	501,9	86,8	415,1	39,0	37,8	15,3	7,9	1,97
Partnerzy	4,6	0,4	4,1	54,0	28,2	10,2	7,7	1,77
Samotne matki	144,8	64,6	80,3	63,0	26,8	7,2	3,1	1,52
Samotni ojcowie	19,7	11,0	8,7	66,7	24,0	6,5	2,8	1,47
Miasta	337,8	84,1	253,7	50,6	35,7	10,2	3,6	1,68
Małżeństwa	237,6	43,6	194,0	46,0	38,6	11,4	4,0	1,75
Partnerzy	3,3	0,3	3,0	58,2	27,1	8,7	6,0	1,66
Samotne matki	85,5	34,3	51,2	65,8	26,2	6,0	2,1	1,45
Samotni ojcowie	11,3	5,9	5,5	70,8	22,9	4,9	1,4	1,38
Wieś	333,2	78,7	254,5	36,1	35,9	17,6	10,5	2,09
Małżeństwa	264,2	43,2	221,0	32,8	37,1	18,8	11,3	2,16
Partnerzy	1,3	0,1	1,2	42,9	31,0	14,0	12,0	2,03
Samotne matki	59,3	30,3	29,1	58,0	27,8	9,5	4,8	1,64
Samotni ojcowie	8,3	5,1	3,2	59,7	25,8	9,2	5,3	1,63

RODZINY NIEPEŁNE

W 2002 r. w województwie małopolskim było 164,5 tys. rodzin niepełnych. Udział samotnych matek z dziećmi w strukturze rodzin wyniósł 21,6% ogółu rodzin, a ojców – 2,9%. Większość rodzin niepełnych – 58,9% mieszkała w miastach. Rodziny samotnych matek z dziećmi na utrzymaniu stanowiły 55,4% ogółu rodzin samotnych matek, a w przypadku samotnych ojców 44,1% z nich ma dzieci na utrzymaniu. Rodziny niepełne mają znacznie mniej dzieci na utrzymaniu. Większość z nich, 63,0% matek i 66,7% ojców utrzymuje tylko 1 dziecko, dwoje dzieci odpowiednio: 26,8% i 24,0%, a troje i więcej – 10,3% i 9,3%. W województwie małopolskim odsetek rodzin samotnych matek z dziećmi na utrzymaniu wyniósł 15,8% ogółu rodzin z dziećmi na utrzymaniu. Najwyższy odnotowano w województwie dolnośląskim – 20,3% i zachodniopomorskim – 20,0%, a najmniejszy w podkarpackim – 13,8%.

W przekroju terytorialnym według powiatów najwyższy udział rodzin niepełnych w ogólnej liczbie rodzin odnotowano w powiecie tatrzańskim 25,0% oraz we wszystkich powiatach grodzkich gdzie wskaźnik ten przekroczył 21,0%. Najniższym odsetkiem analizowanych rodzin charakteryzował się powiat olkuski – 15,4% i oświęcimski – 16,1%.

RODZINY W GOSPODARSTWACH ZBIOROWYCH

W spisie 2002 r. po raz pierwszy od 24 lat wyodrębniono rodziny w gospodarstwach zbiorowych. Z założenia ograniczono badanie tylko do niektórych rodzajów obiektów zbiorowego zakwaterowania: domów studenckich i asystenckich, hoteli pracowniczych, domów pomocy społecznej dla emerytów i osób starszych, domów pomocy społecznej dla samotnych kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi i obiektów dla bezdomnych.

Tabl. IV. Rodziny w gospodarstwach zbiorowych według rodzaju obiektu zbiorowego zakwaterowania i typu rodziny w 2002 r.

Typ rodziny	Ogółem	Rodzaj obiektu					
		domy studenckie	hotele pracownicze	domy pomocy społecznej dla:		schroniska dla bezdomnych, noclegownie	pozostałe obiekty zbiorowego zakwaterowania
				emerytów i osób starszych	samotnych kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi		

w liczbach bezwzględnych

Ogółem	923	452	379	31	34	9	18
Małżeństwa	688	369	276	28	–	–	15
Partnerzy	61	43	16	1	–	–	1
Samotne matki	163	36	81	2	34	9	1
Samotni ojcowie	11	4	6	–	–	–	1

w odsetkach

Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Małżeństwa	74,5	81,6	72,8	90,3	–	–	83,2
Partnerzy	6,6	9,5	4,2	3,2	–	–	5,6
Samotne matki	17,7	8,0	21,4	6,5	100,0	100,0	5,6
Samotni ojcowie	1,2	0,9	1,6	–	–	–	5,6

Ogółem w gospodarstwach zbiorowych spisano 923 rodziny, co ulokowało województwo na drugim miejscu w Polsce (po województwie mazowieckim – 1,1 tys.). Najwięcej rodzin spisano w domach studenckich – 0,5 tys., co stanowiło około 20% ogólnej liczby rodzin mieszkających w domach studenckich w Polsce i stawia województwo małopolskie na pierwszym miejscu w kraju, przed województwem dolnośląskim – 0,3 tys. rodzin. W hotelach pracowniczych spisano 0,4 tys. rodzin, co stanowiło 41,1% wszystkich rodzin zamieszkałych w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Wśród spisanych rodzin 74,5% stanowiły małżeństwa, 17,7% samotne matki z dziećmi, 6,6% partnerzy i 1,2% samotni ojcowie z dziećmi. Najwięcej małżeństw z dziećmi było w domach studenckich (prawie 54%) i w hotelach pracowniczych (40,0%). Związków partnerskich stosunkowo najwięcej było w domach studenckich i asystenckich – 70,5% oraz w hotelach pracowniczych – 26,2%.

We wszystkich rodzinach w gospodarstwach zbiorowych było 908 dzieci, co oznacza, że przeciętnie na jedną rodzinę przypadało prawie 1 dziecko, ale w domach pomocy społecznej dla samotnych kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi średnio na rodzinę przypadało 1,7 dziecka, a w obiektach dla bezdomnych 1,4 dziecka.

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH

Kluczowe znaczenie dla analizy ekonomicznych aspektów funkcjonowania gospodarstw domowych ma określenie ich źródeł utrzymania. Pod tym względem NSP 2002 dostarczył wielu informacji.

Wyniki spisu pozwoliły wyodrębnić z ogólnej liczby 1040,8 tys. gospodarstw domowych najliczniejszą, bo liczącą 534,2 tys. grupę gospodarstw, których głównym źródłem utrzymania były dochody uzyskiwane z tytułu pracy bez względu na charakter zatrudnienia. Wśród nich zdecydowana większość – aż 59,3% gospodarstw utrzymywała się z dochodów z pracy świadczonej w sektorze prywatnym, z czego ponad 52% przypadało na gospodarstwa osiadłe na terenie miast, a przeszło 47% na zamieszkujące tereny wiejskie. Należy zaznaczyć, iż wśród gospodarstw czerpiących dochody z pracy na własny rachunek ponad 36% utrzymywało się z pracy w swoim gospodarstwie rolnym. Na wsi gospodarstwa takie stanowiły ponad 59%.

Tabl. V. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego					
		w tym					na utrzymaniu
		dochody z pracy w sektorze publicznym	dochody z pracy w sektorze prywatnym		z niezarobkowych źródeł		
			razem	w tym w swoim gospodarstwie rolnym	razem	w tym z emerytur i rent	
w tys.							
Ogółem	1040,8	217,5	316,7	41,3	449,4	412,9	45,1
Miasta	602,1	134,1	166,5	1,7	252,1	230,3	39,0
Wieś	438,7	83,4	150,2	39,6	197,2	182,6	6,1

Generalnie, udział gospodarstw bazujących głównie na dochodach pozyskiwanych w sektorze prywatnym w stosunku do ich ogólnej liczby kształtował się w granicach 30,4%, przy czym wskaźnik ten był wyższy dla wsi (34,2%).

Mniejszą ilościowo była zbiorowość gospodarstw utrzymujących się z pracy świadczonej w sektorze publicznym – ok. 20%, czyli co piąte gospodarstwo województwa. Odsetek tego typu gospodarstw kształtował się na poziomie ok. 22% w miastach i był o 3 punkty procentowe wyższy niż na wsi.

Dane spisowe są podstawą do stwierdzenia, że dla znaczącej większości gospodarstw (blisko 47%) głównym źródłem utrzymania były dochody z pracy świadczonej poza rolnictwem. Pod tym względem województwo małopolskie ulokowało się na czwartym miejscu w Polsce po województwach: pomorskim (50,3%), mazowieckim (49,2%), wielkopolskim (48,1%). Natomiast praca wykonywana w rolnictwie była źródłem utrzymania dla 4,3% ogółu gospodarstw, to jest o ponad 9 punktów procentowych mniej od najwyższego wskaźnika dla gospodarstw tego typu odnotowanego w województwie podlaskim (13,4%) i jednocześnie o ponad 3 punkty procentowe więcej od wskaźnika najniższego występującego w województwie śląskim.

W relacji miasta – wieś, wyższy odsetek gospodarstw utrzymujących się z pracy poza rolnictwem odnotowano w miastach – ponad 49%. Na wsi natomiast gospodarstw tego typu było blisko 44% ogółu gospodarstw. Równocześnie obszary wiejskie charakteryzowały się wyższym odsetkiem gospodarstw utrzymujących się z pracy w rolnictwie (9,6% ogółu gospodarstw) w porównaniu do minimalnej ich liczby w miastach – 0,5%.

Kolejną pod względem wielkości kategorią gospodarstw domowych były te, które wskazały jako swoje główne źródło utrzymania świadczenia płynące ze źródeł niezarobkowych, tj. emerytur, rent i pozostałych źródeł niezarobkowych. W 2002 r. gospodarstw takich było 449,4 tys. co stanowiło 43,2% ogółu gospodarstw. W grupie tej dominowały gospodarstwa utrzymujące się z emerytur – 21,5% ogółu gospodarstw. Niższy wskaźnik odnotowano jedynie w województwie lubuskim (21,1%) oraz wielkopolskim (20,3%).

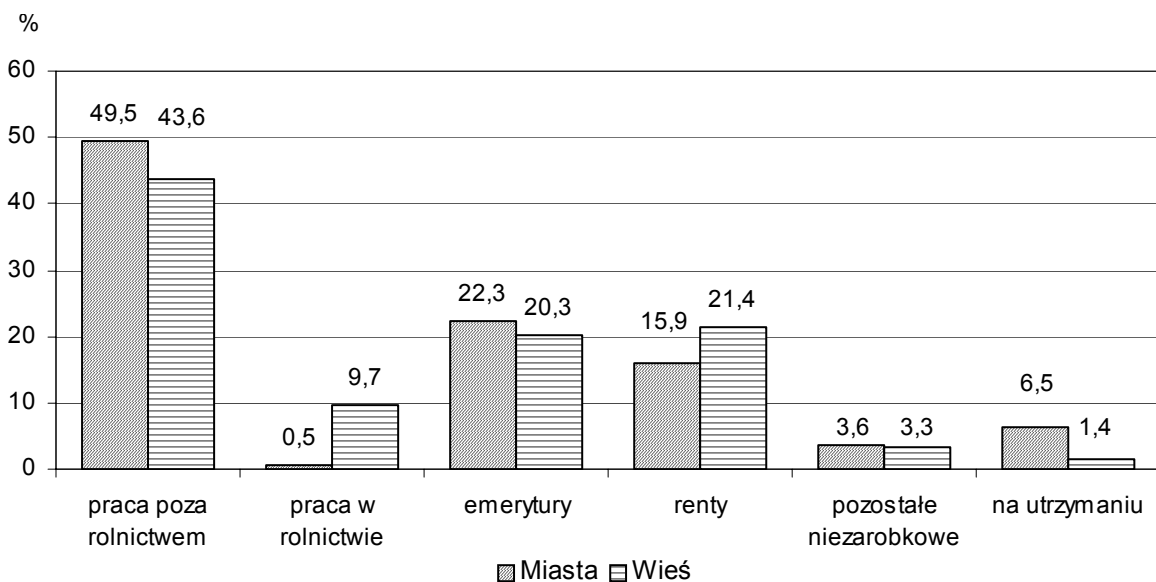
Analiza niezarobkowych źródeł utrzymania wskazuje, że w województwie małopolskim odnotowano najwyższy w skali kraju odsetek gospodarstw, których głównym źródłem utrzymania były świadczenia z tytułu rent. Ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw kształtował się na poziomie 18,2% i był dwukrotnie wyższy niż w województwie mazowieckim, gdzie odsetek ten był najniższy w kraju. Wskaźnik ten dla gospodarstw z obszarów wiejskich wynosił 21,4% i był o 5,5 punktu procentowego wyższy od wskaźnika wykazanego w miastach. Większość, bo ponad 77% wszystkich gospodarstw utrzymujących się z rent uzyskiwało świadczenia z tytułu rent inwalidzkich, przy czym w miastach udział takich gospodarstw kształtował się na poziomie ok. 75%, natomiast na wsiach ok. 79%.

Tabl. VI. Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Główne źródło utrzymania					
		w tym					na utrzymaniu
		dochody z pracy		niezarobkowe źródło			
		poza rolnictwem	w rolnictwie	emerytury	renty	pozostałe	
w tys.							
Ogółem	1040,8	489,1	45,1	223,3	189,6	36,4	45,1
Miasta	602,1	297,9	2,7	134,4	95,9	21,8	39,0
Wieś	438,7	191,2	42,4	88,9	93,8	14,6	6,1

Po raz pierwszy dla potrzeb spisu wyodrębniono specyficzne kategorie gospodarstw domowych, mianowicie, gospodarstwa pozostające na utrzymaniu oraz te, które utrzymują się z dochodów płynących z własności. Jeżeli chodzi o gospodarstwa pozostające na utrzymaniu to ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw nie był duży i wynosił nieco ponad 4%. Był on zatem mniejszy o ponad 1 punkt procentowy od najwyższego udziału gospodarstw tego typu jaki odnotowano w województwie opolskim i zarazem wyższy o blisko 2 punkty procentowe od udziału najmniejszego zaobserwowanego w województwie podkarpackim. Zdecydowana większość gospodarstw pozostających na utrzymaniu (39,0 tys.) występowała w miastach. Dochody z własności za swe główne źródło utrzymania uznała znikoma liczba gospodarstw, zaledwie 1,4 tys.

Gospodarstwa domowe według głównego źródła utrzymania w 2002 r.

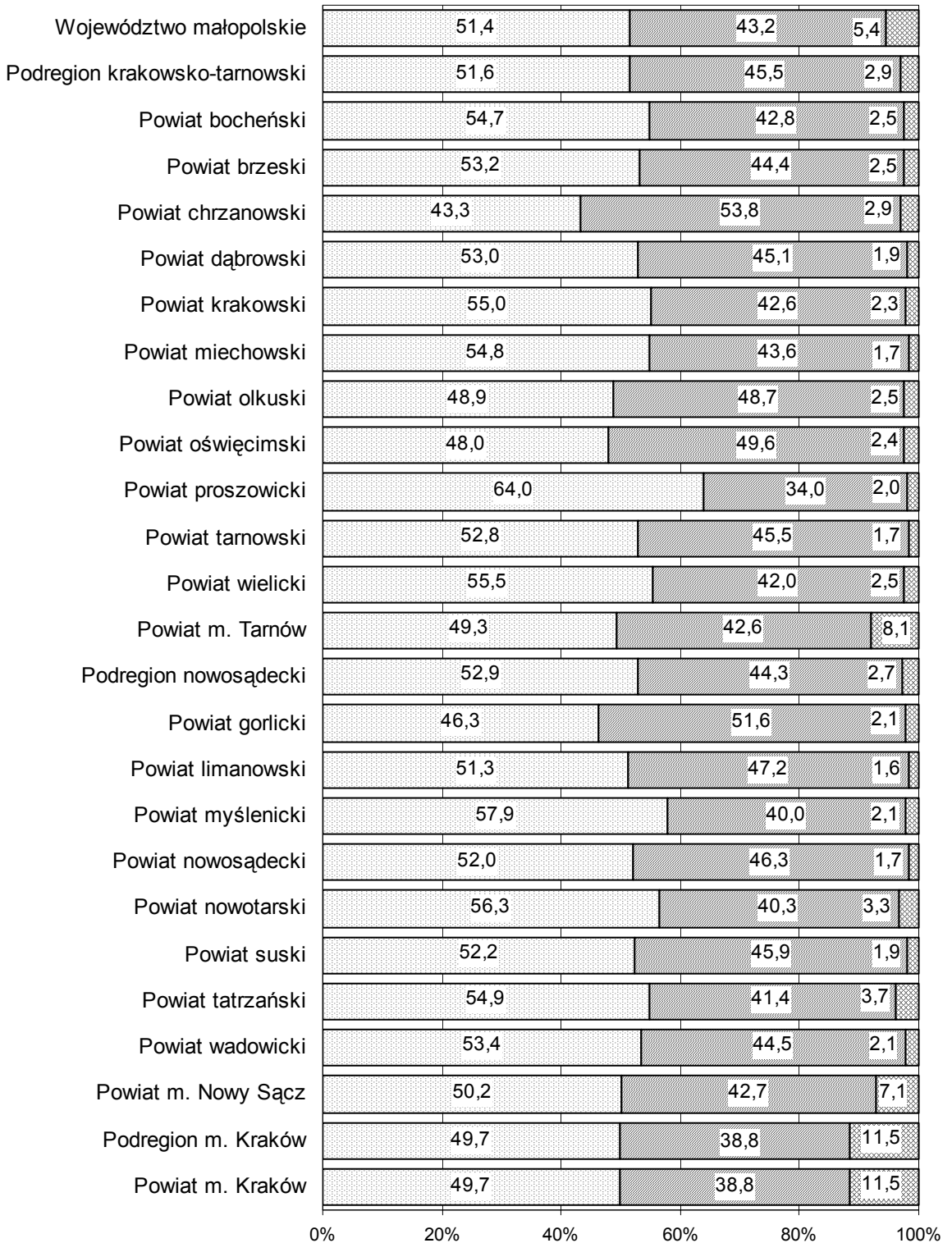
Ogólna charakterystyka województwa małopolskiego pod względem źródeł utrzymania gospodarstw domowych może być w zasadzie odniesiona do większości powiatów leżących w jego granicach.

Wyniki spisu pokazały, iż praca była głównym źródłem utrzymania gospodarstw domowych w prawie wszystkich powiatach ziemskich (poza powiatami: chrzanowskim, oświęcimskim, gorlickim) i grodzkich województwa. Odsetek gospodarstw utrzymujących się z pracy zamykał się w przedziale wyznaczonym przez najniższy wskaźnik odnotowany w powiecie chrzanowskim – 43,3 % i najwyższy w powiecie proszowickim – 64,0% ogółu gospodarstw powiatu. Wśród gospodarstw tego typu najliczniejszą zbiorowość stanowiły te, które utrzymywały się z pracy świadczonej poza rolnictwem. Na pierwszej pozycji ulokował się tu powiat wielicki, gdzie udział takich gospodarstw wyniósł blisko 53%. Pod tym względem wskaźnikiem najniższym na terenie województwa charakteryzował się powiat proszowicki, w którym praca poza rolnictwem była źródłem utrzymania dla 31,7% gospodarstw utrzymujących się z pracy.

Znacznie mniejszą ilościowo grupę stanowiły gospodarstwa, których głównym źródłem utrzymania była praca w rolnictwie. Najwięcej było ich w powiecie proszowickim – 32,3%, a najmniej w powiecie m. Kraków – ok. 0,2% ogółu gospodarstw.

Wśród powiatów ziemskich powiat proszowicki cechował się największym udziałem gospodarstw czerpiących podstawowe dochody z pracy w swoim gospodarstwie rolnym (31,3%). W miastach na prawach powiatu wskaźnik ten był minimalny: w powiecie m. Kraków – ok. 0,1%, w powiecie m. Tarnów – ok. 0,2% i w powiecie m. Nowy Sącz – 0,3%.

Struktura gospodarstw domowych według głównego źródła utrzymania w 2002 r.

- ▣ Praca (łącznie z dochodami z najmu)
- ▤ Niezarobkowe źródło
- ▥ Pozostałe

W większości powiatów (poza powiatem proszowickim i powiatem m. Kraków) odnotowano ponad 40% udział gospodarstw domowych, dla których podstawowymi źródłami utrzymania były tzw. niezarobkowe źródła. Wyjątkowa sytuacja miała miejsce w powiecie chrzanowskim, gdzie w trakcie spisu aż 53,8% ogółu gospodarstw zadeklarowało, iż utrzymywały się głównie ze źródeł niezarobkowych. Było ich o 10,5 punktu procentowego więcej niż tych utrzymujących się z pracy. Podobne sytuacje można było zaobserwować w powiatach: gorlickim i oświęcimskim, gdzie odsetek ten kształtował się odpowiednio na poziomie: 51,6% oraz 49,6%. Wśród gospodarstw utrzymujących się z niezarobkowych źródeł dominowały gospodarstwa, dla których głównym źródłem utrzymania była emerytura. Jedynie w powiatach: limanowskim, myślenickim, nowosądeckim i krakowskim, przeważał przekraczający 18% udział gospodarstw uzyskujących główne dochody z tytułu przyznanych rent inwalidzkich.

Jeżeli chodzi o gospodarstwa pozostające na utrzymaniu to ich najwyższy odsetek został odnotowany w powiecie m. Kraków – 9,4%, a najniższy w powiecie miechowskim – 1,2% ogółu gospodarstw powiatu. Jeszcze niższy udział w ogólnej liczbie gospodarstw domowych miały gospodarstwa, których główne dochody były czerpane z tytułu własności. Stosunkowo najwięcej było ich w powiatach nowotarskim i tatrzańskim – po 0,3%.

GRUPY SPOŁECZNO–EKONOMICZNE GOSPODARSTW DOMOWYCH

Informacje o źródłach utrzymania gospodarstw domowych pozwoliły sklasyfikować gospodarstwa domowe według grup społeczno–ekonomicznych.

Tabl. VII. Gospodarstwa domowe według grup społeczno–ekonomicznych w 2002 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupy społeczno–ekonomiczne gospodarstwa domowego					
		w tym					
		gospodarstwa domowe pracowników	gospodarstwa domowe pracowników użytkujących gospodarstwo rolne	gospodarstwa domowe pracujących na własny rachunek	gospodarstwa domowe emerytów	gospodarstwa domowe rencistów	gospodarstwa domowe utrzymujących się z dochodów z własności
w tys.							
Ogółem	1040,8	388,1	38,6	72,9	223,3	189,6	1,4
Miasta	602,1	251,9	2,6	45,7	134,4	95,9	0,9
Wieś	438,7	136,2	36,0	27,2	88,9	93,8	0,5

Wyniki spisu przeprowadzonego w maju 2002 r. wskazały, że najliczniejszą grupę wśród ogółu gospodarstw domowych stanowiły gospodarstwa pracowników – 37,3%, przy czym odsetek ten w miastach wyniósł 41,8% i był aż o 10,8 punktów procentowych wyższy niż na terenach wiejskich. Ludność w gospodarstwach pracowników stanowiła ponad 41% ogólnej liczby ludności wchodzącej w skład gospodarstw domowych, spośród której najwyższy odsetek stanowiła ludność w wieku produkcyjnym mobilnym (47,1%) oraz w wieku przedprodukcyjnym (29,7%).

Drugą co do wielkości grupą społeczno–ekonomiczną były gospodarstwa domowe emerytów, których udział w ogólnej liczbie gospodarstw domowych wyniósł 21,5%. Nieco mniej (o 3,3 punktu procentowego) odnotowano gospodarstw domowych rencistów. Odwrotną sytuację można zauważyć wśród gospodarstw domowych zamieszkujących tereny wiejskie, gdzie odsetek gospodarstw domowych rencistów ukształtował się na poziomie 21,4% i był o 1,1 punktu procentowego wyższy niż odsetek gospodarstw emerytów. W strukturze ludności w gospodarstwach emerytów udział ludności w wieku produkcyjnym mobilnym stanowił 23,5%.

Gospodarstwa domowe pracowników użytkujących gospodarstwo rolne (działkę rolną) oraz gospodarstwa domowe rolników stanowiły łącznie 7,2% ogółu gospodarstw domowych. Odsetek ten był znacznie zróżnicowany i wahał się w granicach od 0,7% dla miast do 16,0% dla wsi.

Najmniej liczną grupę społeczno–ekonomiczną stanowiły gospodarstwa utrzymujące się z dochodów z własności – prawie 1,4 tys., co stanowiło zaledwie 0,1% ogólnej liczby gospodarstw.